

Suomea laulaen – laulaminen kielen opetuksen menetelmänä

Jenni Alisaari

Laulamista on pitkään käytetty kielen opetuksessa sekä Suomessa että ulkomailla, ja esimerkiksi Yhdysvalloissa opettajia suositeltiin käyttämään laulamista kaikessa kielen opetuksessa jo 1980-luvulla (James, 1985). Käytetäänkö suomen kielen opetuksessa laulamista? Entä onko laulamalla mahdollista kehittää myös kirjoittamisen taitoja?

Laulamisen käytöstä suomen kielen opetuksessa on olemassa paljon anekdoottista tietoa, ja aiheesta löytyy jopa Facebook-sivusto *S2-opetusmusiikkia* suomen kielen opettajien käyttöön. Laulamisen yhteydestä yleisesti oppimiseen ja erityisesti kielen oppimiseen on myös jonkin verran tutkimuksia, joista tosin vain osa on tehty luokahuoneissa (ks. esim. Legg, 2009). Väitöstutkimuksessani (2016) tarkastelin laulamisen, laulujen kuuntelun ja laulujen sanojen rytmikkään lausumisen yhteyttä kirjoittamisen sujuvuuteen ja opiskelijoiden kokemuksia näistä opetusmenetelmistä (Alisaari & Heikkola, 2016a; Alisaari & Heikkola, 2016b). Lisäksi tutkin opettajien käsityksiä laulamisesta, laulujen kuuntelusta ja runoista suomen kielen opetuksessa ja sitä, missä määrin nämä opettajat itse käyttivät samoja menetelmiä (Alisaari & Heikkola, 2017).

Salaliitto laulaa: *Laulan lauluja sun mieleesi, lausun lauseita sun kieleesi*. Aiemmissä tutkimuksissa onkin todettu, että lauluja laulamalla tai kuuntelemalla voi oppia esimerkiksi uuden kielen sanoja tai rakenteita (ks. esim. Alisaari, 2015; Ludke, Ferreira, & Overy, 2014). Useiden tutkimusten mukaan laulujen melodia auttaa sanojen mieleen

painamista (ks. esim. Ludke ym. 2014). Lisäksi laulamisaella on yleisesti positiivinen vaikutus ihmiseen: laulaminen rentouttaa, luo positiivista mielialaa ja lisää laulajien yhteenkuuluvuuden tunnetta (Grape, Sandgren, Hansson, Ericson & Theorell, 2003; Huron, 2006). Laulamista laajemmin myös musiikilla on positiivisia vaikutuksia: musiikin on todettu aktivoivan lähes koko aivot, ja siksi sen vaikutuksetkin ovat laajat (Lake, 2002). Esimerkiksi keskittymiskyky ja muisti tehostuvat musiikin avulla (Hallam, Price, & Katsarou, 2002).

Laulamalla sujuvaksi kirjoittajaksi

Laulamisen yhteyttä kirjoittamisen sujuvuuteen ei kuitenkaan ole aiemmin tutkittu. Väitöskirjaani liittyvissä artikkeleissa tarkastelimme Leena Maria Heikkolan kanssa (Alisaari & Heikkola 2016a; Alisaari & Heikkola 2016b) laulamisen, laulujen kuuntelun ja laulujen sanojen rytmikkään lausumisen yhteyttä kirjoittamisen sujuvuuteen, kun sujuvuutta arvioitiin kirjoituksen sanamäärään perustuen. Tutkimuksen kohteena olivat aikuiset suomi vieraana kielenä -oppijat (N = 67), jotka osallistuivat Suomessa neliviikkosisille CIMOn järjestämille suomen kielen ja kulttuurin intensiivikursseille. Opiskelijat olivat kielitaidon tasolla A2. Kurssien aikana opiskelijat saivat tutkimukseen liittyen suomen kielen opetusta joko laulaen (lauluryhmä I ja IIA), lauluja kuunnellen (kuunteluryhmä I ja IIA) tai laulujen sanoja rytmikkäästi lausuen (rytmiryhmä I ja IIA) yhteensä seitsemänä opetuskertana noin 15 minuutin ajan kerrallaan. Kurssien muu suomen kielen opetus ei eronnut menetelmiltään ryhmien välillä eivätkä opiskelijat kertomansa mukaan käyttäneet suomea kurssien ulkopuolella, joten erot suomen kielen oppimisessa syntyivät lähinnä tutkimukseen liittyvien opetusmenetelmien johdosta.

Tutkimusaineistona olivat opiskelijoiden alku- ja loppumittauksessa kirjoittamat tarinat, jotka kirjoitettiin kuvasarjojen perusteella. Samasta aineistosta tehtiin kaksi osatutkimusta: tutkimuksessa I kirjoittamisen sujuvuutta tarkasteltiin tarinoiden kokonaissanamäärinä, mutta tutkimuksessa II näkökulma sujuvuuteen oli laajempi sisältäen myös sanojen määrän T-yksiköissä, korrekteissa T-yksiköissä ja lauseissa. T-yksikkö (T-unit) koostuu päälauseesta ja siihen liitetyistä tai upotetuista alisteisista sivulauseista (Hunt 1965, 49). Edellä mainitut mittarit on todettu parhaiten sujuvuutta mittaaviksi englannin kieltä käsittelevissä tutkimuksissa. Lisäksi jälkimmäisessä tutkimuksessani tarkasteltiin kyselyn avulla kerättyjä opiskelijoiden kokemuksia opetusmenetelmistä sekä tapoja, joilla he kertoivat tavallisesti opiskelevansa suomea.

Kun sujuvuutta tarkasteltiin kokonaissanamäärinä, sekä tutkimuksen I että II tulokset osoittivat, että laulaminen oli tehokkain tapa oppia: sanamäärät lisääntyivät eniten laulamalla suomen kieltä opetelleiden kirjoituksissa. Lauluryhmät sekä laulujen kuunteluryhmät erosivat tilastollisesti merkitsevästi rytmiryhmistä. Laulu- ja laulujen kuunteluryhmien välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. T-yksiköiden, korrektien T-yksiköiden ja lauseiden sanamäärissä ei juuri tapahtunut muutosta tutkimuksen neljän viikon aikana. Tähän voi olla syynä joko se, että nämä mittarit eivät sovellu suomen kielen sujuvuuden tarkasteluun tai sujuvuuden tarkasteluun ylipäänsä, tai sitten se, että sujuvuus ei näillä mittareilla tarkasteltuna ehdi kehittyä neljän viikon aikana.

Opiskelijat suhtautuivat opetusmenetelmistä laulamiseen erittäin positiivisesti. Sekä laulujen kuunteluun että laulun sanojen rytmikkääseen lausumiseen suhtauduttiin osittain myös negatiivisesti. Opiskelijoiden mielipiteitä tutkimuksen opetusmenetelmistä voitiin vertailla vain laadullisesti sanamäärään perustuvan sujuvuuden kanssa, koska tilastolliseen vertailuun yksittäiset mielipideryhmät olivat liian pieniä. Mielipiteillä ei kuitenkaan vaikuta olevan yhteyttä kirjoittamisen sujuvuuden kehittymiseen.

Laulavatko suomen kielen opettajat oppitunneillaan?

Väitöskirjaani liittyvässä kolmannessa tutkimuksessa (Alisaari & Heikkola, 2017) tarkasteltiin opettajien uskomuksia ja kokemuksia laulamista, laulujen kuuntelusta ja runojen lausumisesta suomen kielen opetuksessa. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä, jota levitettiin erilaisilla sähköpostilistoilla ja sosiaalisessa mediassa. Tutkimukseen osallistuneet 94 suomen kielen opettajaa uskoivat, että kaikki kolme menetelmää ovat erittäin hyödyllisiä tapoja opettaa suomea. Uskomukset menetelmien sopivuudesta olivat linjassa aiempien laulamista koskevien tutkimustulosten kanssa: Opettajat uskoivat erityisesti laulamisen lisäävän ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta (vrt. esim. Grape ym., 2003). Runojen lausumisen uskottiin aktivoivan oppijoita ja laulujen kuuntelun herättävän tunteita. Aiempien tutkimusten mukaan laulut, lorut ja rytmiset laulelmat (engl. chants) tehostavat ääntämisen oppimista ja lisäävät puheen sujuvuutta (Morley, 1991). Tämä ilmeni myös opettajien käsityksissä: laulamisen ja loruttelun uskottiin sopivan erityisesti ääntämisen harjoitteluun, kun taas laulujen kuuntelun ajateltiin sopivan erityisesti uusien aiheiden esittelyyn ja suomalaiseen kulttuuriin perehdyttämiseen.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, ettei tarkasteltuja opetusmenetelmiä kuitenkaan juuri käytetä suomen kielen opetuksessa. Laulujen kuuntelua käytettiin jonkin verran useammin kuin muita menetelmiä, mutta senkin käyttö oli pääosin satunnaista. Laulamista ja laulujen kuuntelua käytettiin lähinnä sanaston ja loruttelua ääntämisen opettamiseen. Uskomukset opetusmenetelmien sopivuudesta eivät siis olleet täysin yhteydessä siihen, miten opettajat käyttivät niitä.

Satunnaisesta oppituntien sisällöstä vakavasti otettavaksi menetelmäksi

Väitöskirjani valmistui joulukuussa 2016. Tämän jälkeen olen saanut useampia yhteydenottoja, joissa suomen kielen opettajat ovat kiitelleet minua tämän väitöskirjan kirjoittamisesta. Opettajat ovat kertoneet, että kun he ovat aiemmin käyttäneet laulamista yhtenä suomen kielen opetuksen menetelmänä, he ovat kokeneet saavansa kollegoilta osakseen kummastusta ja laulamisen yhteys kielen oppimiseen on kyseenalaistettu. Vaikka tutkimuksia aiheesta on tehty aiemminkin, suomen kielen oppimista koskeva tutkimus on tuonut lisää uskoa ja rohkeutta laulamisen käyttöön.

Tällaiset yhteydenotot ovat tietysti tutkijan mielestä parasta mahdollista palautetta. Toivoisinkin, että tulevaisuuden kielenopettajat rohkenisivat entistä useammin laulaa opiskelijoidensa kanssa opeteltavalla kielellä. Lisäksi olisi hienoa, jos oppimateriaalien tekijät ottaisivat laulut osaksi materiaalien sisältöjä, jotta lauluja saataisiin tarjolle myös sosiaalisen median ulkopuolelle. Kolmas toiveeni on, että opettajankoulutuksessa käsiteltäisiin laulamisen mahdollisuuksia kielen opetusmenetelmänä, jotta opettajat saisivat sekä tietoa laulamisen hyödyistä että rohkeutta menetelmän käyttöön omassa opetuksessaan. Ennen kaikkea toivon kuitenkin laulun iloa kaikille kielenopettajille ja -oppijoille!

Jenni Alisaari (KT) on yliopisto-opettaja Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksella, jossa hänen vastualueenaan on kielellisesti ja kulttuurisesti moninainen kasvatus. Lisäksi hän on Suomi toisena kielenä -opettajat ry:n puheenjohtaja.

Lähteet

Alisaari, J. (2015). Laulaminen paikallissijojenharjoittelun menetelmänä S2-opetuksessa.

Teoksessa M. Kauppinen, M. Rautiainen, & M. Tarnanen (toim.), *Elävä ainepedagogiikka. Ainedidaktiikan symposium Jyväskylässä 13.–14.2.2014*. Suomen ainedidaktisen tutkimusseuran julkaisuja. Ainedidaktisia tutkimuksia 9 (210–224). Jyväskylä: Suomen ainedidaktinen tutkimusseura ry. Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/154156>

Alisaari, J. 2016. *Songs and poems in the second language classroom. The hidden potential of singing for developing writing fluency*. Turku: Turun yliopisto. Väitöskirja. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/128287/AnnalesB426Alisaari.pdf?sequence=2>

Alisaari, J. & Heikkola, L.-M. (2016a). Increasing fluency in L2 writing with singing. *Studies in Second Language Learning and Teaching* 6 (2), 271–292. doi: 10.14746/ssl.2016.6.2.5

Alisaari, J. & Heikkola, L.-M. (2016b). Laulamalla sujuvuutta suomenoppijoiden kirjoittamiseen. *Kasvatus* 47 (4), 313–326.

Alisaari, J. & Heikkola, L. M. (2017). Songs and poems in the language classroom. Teachers' beliefs and practices. *Teaching and Teacher Education* 63, 231–242. <http://dx.doi.org/10.1016/j.tate.2016.12.021>

Grape, C., Sandgren, M., Hansson, L. O., Ericson, M., & Theorell, T. (2003). Does singing promote well-being? An empirical study of professional and amateur singers during a singing lesson. *Integrative Physiological & Behavioral Science* 38(1), 65–74. DOI: 10.1007/BF02734261

Hallam, S., Price, J., & Katsarou, G. (2002). The effects of background music on primary school pupils' task performance. *Educational Studies* 28(2), 111–122. doi:10.1080/03055690220124551

Hunt, K. (1965). *Grammatical structures written at three grade levels*. NCTE Research report No. 3. Champaign, IL: NCTE. Saatavissa: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED113735.pdf>

Huron, D. (2006). Is music an evolutionary adaptation? *Annals of the New York Academy of Science*, 930, 43–61. doi:10.1111/j.1749-6632.2001.tb05724.x

James, C. J. (toim.) (1985). *The ACTFL foreign language education series: Foreign*

language proficiency in the classroom and beyond. Lincolnwood, IL: National Textbook Company.

Lake, R. (2002). Enhancing acquisition through music. *Journal of the Imagination in Language Learning and Teaching* 7, 98–106. Saatavissa: <https://www.njcu.edu/cill/vol7/lake.html>

Legg, R. (2009). Using music to accelerate language learning: An experimental study. *Research in Education* 82(1), 1–12. doi:10.7227/RIE.82.1

Ludke, K. M., Ferreira, F., & Overy, K. (2014). Singing can facilitate foreign language learning. *Memory and Cognition* 42(1), 41–52. <http://dx.doi.org/10.3758/s13421-013-0342-5>

Morley, J. (1991). The pronunciation component in teaching English to speakers of other languages. *TESOL Quarterly* 25(3), 481–520. DOI: 10.2307/3586981